

Bærekraftig design kan redusere klimagassutslipp

Miljøet har mye å vinne på at det designes klær med lengre levetid. Også vi forbrukere kan tenke nøyer over hvilke klær vi kjøper og hvordan vi bruker dem.

Klær skaper ikke bare folk. De skaper også utslipp. Utslipp fra produksjon og bruk av klær utgjør rundt tre prosent av globale CO₂-utslipp, ifølge organisasjonen Carbon Trust.

Forskerne i prosjektet «From waste to material resources in a grave to cradle perspective: A stakeholder approach within the textile value chain» ville jobbe fram kunnskap som kan redusere miljøbelastningen fra tekstilforbruk. De ønsket også å ta et nytt perspektiv: I stedet for å studere miljøbelastningen fra produksjonen av klær, slik det gjøres i livsløpsanalyser, ville de se på hvordan klær brukes og hvorfor de kastes.

– Bruksmåter og miljøbelastning henger sammen. Hvis vi kjøper og kaster mye, påvirker dette miljøet. Prosjektresultatene viser at det er mye å hente på å gjøre ting annerledes enn i dag, sier prosjektleder Ingun Grimstad Klepp, forsker ved Statens institutt for forbruksforskning (SIFO).

Prosjektet er støttet av programmet Miljø 2015, med finansiering via Orkla-gaven.

Samlet inn klær fra husholdninger

Forskerne gjennomførte såkalte garderobestudier, der de samlet inn de klærne som gikk ut av bruk fra 16 husholdninger gjennom et halvt år. De intervjuet forbrukerne og fikk slik detaljerte opplysninger om hvert enkelt plagg fra brukerne.

– Klærne og fortellingene dannet en rygggrad i prosjektet, sier Klepp.

Husholdningene som deltok hadde ulik inntekt, og de var i ulike livsfaser. Doktorgradsstipendiat og SIFO-forsker Kirsi Laitala registrerte alle klærne de kastet og hvorfor de kastet dem. I tillegg gjennomførte hun spørreundersøkelser om bruk, kast og vask i den norske befolkning.

Kastet klær som hadde endret seg

– Nesten halvparten av klærne folk kastet eller ga bort, hadde endret seg. Enten hadde de krympet, eller så var de blitt slitt eller de hadde endret farge. Dette var interessant fordi det ofte blir sagt at vi i Norge kaster klær fordi de ikke er mote lenger, sier Kirsi Laitala.

Hun legger til at det selvfølgelig er en mulighet for at noen var litt «flinkere» fordi de var med i en studie, men tror likevel at studien gir et realistisk bilde.

Andre årsaker til at folk kastet, var at passformen ikke var riktig lenger eller at klærne egentlig aldri hadde passet, noen ganger fordi størrelsesmerkingen ikke hadde virket som den skulle. Problemerkene med passform og størrelser gjalt særlig kvinner.

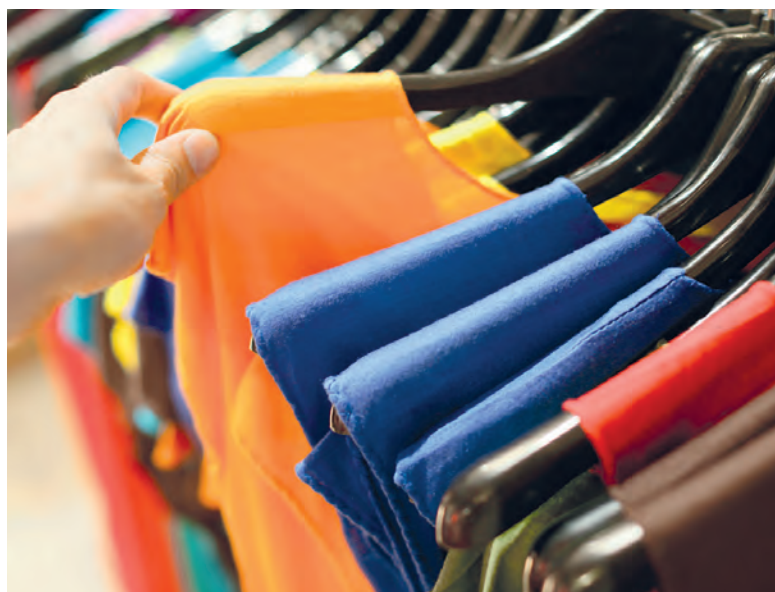
– Kvinner har ofte mer tettsittende klær, og da er passformen viktig. I tillegg er kvinnekropper mer ulike, og det er vanskeligere å lage klær som passer mange, sier Laitala.

Hvert femte plagg var enten ikke brukt eller brukt bare et par ganger av den nåværende eieren da det ble gitt bort eller kastet. De fleste av disse klærne var enten gaver, arvet eller salgsvarer.

Vaskemiddel viktigere enn temperatur

Halvparten av de globale utslippene fra klær kommer fra vasking, ifølge organisasjonen Carbon Trust. Strømforbruket øker med vasketemperaturen. Spørreundersøkelsene viste at nordmenn i dag vasker klær på lavere temperatur enn for ti år siden, men at vi ►

Forbruket av klær har skutt i været, og produksjon og bruk av klær utgjør i dag tre prosent av verdens CO₂-utslipp. Foto: Shutterstock

Klær bør ikke vaskes oftere enn nødvendig, man bør bruke miljømerkede vaskemidler og skru ned temperaturen hvis det er mulig. Foto: Shutterstock

fortsatt bruker høyere temperaturer enn spanjolene: Mens de i Spania vasker t-skjorter i kaldt vann, vasker nordmenn dem på 40 grader.

I gjennomsnitt sparer man 0,73 kWh på å redusere vasketemperaturen med ti grader. I tillegg holder klærne ofte lengre. Og de blir like rene, ifølge Kirsi Laitala:

– Laboratorieforsøk vi gjorde viste at klær som ble vasket på 30 grader med et godt vaskemiddel faktisk ble renere enn de som ble vasket på 40 grader med dårligere vaskemiddel.

Hun anbefaler likevel å kjøre minst én 60-gradersvask i måneden samt å la vaskemaskindøren stå åpen når maskinen ikke er i bruk, for å unngå biofilmdannelse.

Bærekraftige tips

Basert på informasjonen fra spørreundersøkelser, familieintervjuer og laboratorietesting av klær, har forskerne gitt flere tips til designere og forbrukere. Studenter ved tre designskoler i Norge, Sverige og Storbritannia utarbeidet design basert på forskernes funn.

Designerne ble blant annet tipset om å lage passformer som kan endres hvis brukerens vekt endrer seg, for eksempel ved at klærne har en ekstra sømmonn, altså ekstra stoff i sømnen. Å forsterke klærne på områdene der de blir slitt først, var en annen idé. De ble også anbefalt å lage klær som har flere bruksområder og bruke materialer som ikke trenger å vaskes så ofte.

Vi forbrukere kan på vår side tenke over hvilke klær vi kjøper og hvordan vi behandler dem. Klær bør ikke vaskes oftere enn nødvendig, man bør bruke miljømerkede vaske-midler og skru ned temperaturen hvis det er mulig. Og – hvis du ikke ønsker å ha klærne lenger, så tenk på at noen andre kan få glede av dem: Forskerne så at mye brukbart ble kastet.

Ønsker bedre merking av klær

Prosjektleder Ingun Grimstad Klepp peker på at det de siste årene har vært en voldsom vekst i mengden tekstiler som vi kjøper og vasker. Vi er inne i en endringsprosess som, i et miljøperspektiv, går raskt i feil retning.

– Vi ønsket oss mer kunnskap om det folk gjør, ikke bare det de tror. Det gjør vi fortsatt. Vi vet ikke hvor mange klær en gjennomsnittlig nordmann har i sitt klesskap. Slike faktiske opplysninger er viktige når man skal utforme politikk for å få til endringer, sier Klepp.

Et tiltak forskerne i prosjektet foreslår, er å merke tekstiler i større grad.

De mener at det bør opplyses både om kvalitet, innhold og produksjonsforhold. For eksempel bør forbrukerne få vite det hvis klærne inneholder uønskede kjemikalier.

– Det finnes i dag svært lite informasjon på tekstilene på det norske markedet. Analysen viser at forbrukere mangler kunnskap både om merking og materialer. Dermed er det umulig å gjøre informerte valg, sier Ingun Grimstad Klepp.

Prosjektleder Ingun Grimstad Klepp mener at klær på det norske markedet må merkes bedre. Foto: Arvid S. Johansen

Fakta om prosjektet

Tittel: From waste to material resources in a cradle to cradle perspective: A stakeholder approach within the textile value chain

Prosjektperiode: 2009–2013

Institusjoner: : Statens institutt for forbruksforskning (SIFO), Institutt for produktdesign ved NTNU, Norwegian Initiative for Clean & Ethical Fashion, Lilleborg AS

Prosjektleder: Ingun Grimstad Klepp, e-post: ingun.g.klepp@sifo.no

Om programmet

Norsk miljøforskning mot 2015

Miljø 2015 er et bredt, tverrfaglig forskningsprogram som skal gi kunnskap om sentrale miljøspørsmål og danne grunnlag for framtidig politikktutforming.

Programmet skal sikre bred deltakelse i miljøforskningen og løper fram til 2016.

Mer informasjon finnes på:
www.forskningsradet.no/miljo2015